

Особливості адаптації та модифікації освітнього середовища в процесі інклюзивного навчання

Володимир Шевченко,

**сурдопедагог, доктор педагогічних наук, старший
науковий співробітник Відділу освіти дітей з
порушеннями слуху,**

**в.о. Вченого секретаря Інституту спеціальної педагогіки і
психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
керівник проекту "Реабілітація осіб з кохлеарними
імплантами в Україні"**

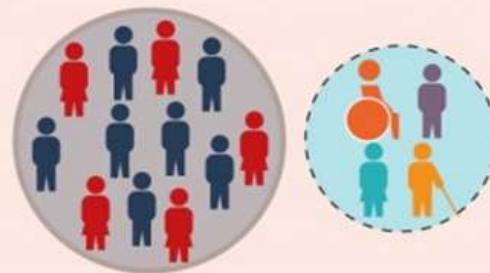

ІНКЛЮЗІЯ

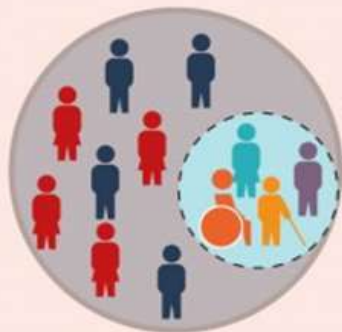
ЕКСКЛЮЗІЯ

СЕГРЕГАЦІЯ

ІНТЕГРАЦІЯ

ІНКЛЮЗІЯ

ISS

Institute
for social
studies

Інститут суспільних досліджень

Адаптація та модифікація

Мета:

- Навчитися визначати, яка допомога та підтримка потрібні дітям з ООП.
- Навчитися організовувати середовище, коригувати методи роботи і планувати заходи підтримки для дітей з особливими потребами.

**Пригадайте епізоди зі свого життя, коли
Ви отримували сторонню допомогу**

- Як ви почувалися, коли Вам була потрібна підтримка?
- Чи була ця підтримка такою як Ви хотіли?

**Згадайте ситуації, коли Ви
потребували допомоги, але не
отримали її.**

Надання необхідної підтримки дітям з особливими потребами

Діти з особливими потребами, як і всі інші діти, краще розвиваються у правильно організованому середовищі, у якому кожна дитина може навчатися у власному темпі.

Деякі діти з особливими потребами потребують додаткової допомоги та підтримки. Іншим для активної участі в заняттях необхідна особлива гармонійна організація оточуючого середовища та навчання. Варто мати на увазі, що активна участь дітей в усіх шкільних справах є не менш важливою, ніж безпосередньо процес навчання.

Концепція універсального дизайну

Зміни у трактуванні питань інвалідності спричинили появу нового підходу до філософії дизайну, який від самого початку процесу проєктування враховував би потреби всіх користувачів. Цей підхід з часом набув міжнародного визнання і закріпився як концепція «універсального дизайну».

Універсальний дизайн

Концепцією універсального дизайну для навчання передбачено, що вчитель інтерпретує курукулум з метою забезпечення потреби кожної дитини без подальших модифікацій. Та в деяких випадках педагоги не мають такої свободи дій і змушені дотримуватися підходу, який визначають керівні органи в галузі освіти.

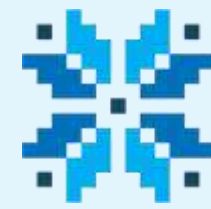
Універсальний дизайн для навчання

Це процес інтерпретації відповідного курикулуму до організації певної навчальної діяльності, яка є доступною для всіх учнів у класі та включає можливості для застосування множинних способів надання матеріалу, організації та залучення всіх учасників освітнього процесу.

Універсальний дизайн означає

«дизайн предметів, оточення, програм та послуг, створений для того, щоб зробити їх максимально придатними до користування усіма учасниками освітнього процесу без необхідності адаптації або модифікації дизайну».

7 принципів універсального дизайну:

- Рівність та доступність використання
- Гнучкість використання
- Просте та зручне використання
- Сприйняття інформації, незважаючи на сенсорні можливості користувачів
- Можливість зробити помилку
- Низький рівень фізичних зусиль
- Наявність необхідного методичного забезпечення

Навчально-методичне забезпечення інклюзивного навчання

Курикулум

- ✓ Документ, пов'язаний із навчанням і засвоєнням знань, умінь та навичок. Він охоплює такі питання як зміст предметів, педагогічні методи і підходи, поточне оцінювання та оцінку ефективності навчання дітей з ООП, а також відповідні ресурси для організації, впровадження та викладання навчальних програм.

Адаптація – змінює характер навчання, не змінюючи зміст або понятійну сутність навчального завдання.

Адаптація

Означає зміни в процесі викладання, навчальному матеріалі та результатах. Адаптація застосовується у випадках, коли дитина з особливими освітніми потребами повністю сприймає мету й завдання загальної навчальної програми, проте потребує додаткового обладнання або додаткових пояснень.

Модифікації навчання – модифікації змінюють характер навчання, змінюючи зміст або понятійну сутність навчального завдання.

Модифікація навчальної програми

Іноді діти з когнітивними порушеннями не можуть опанувати загальноосвітню програму навіть за певної адаптації. У таких випадках команда супроводу модифікує навчальні програми, змінюючи кількість предметів, навчальне навантаження, кінцевий результат відповідно до освітніх потреб дитини.

ВАЖЛИВО!

Команда супроводу у співпраці з батьками має дійти згоди про те, що саме і яким чином повинно бути змінено (модифіковано) в програмі, тобто підлаштувала під освітні особливості дитини.

«Відкритий діалог»

Давайте обговоримо реальні труднощі у навчанні дітей, які «відрізняються» та поділимось досвідом

Підкріплення/доповнення навчання – додаткові заняття/завдання можуть бути необхідними, щоб надати змогу учням засвоїти/вивчити навчальний матеріал.

Стратегії адаптації та модифікації планує команда супроводу, а педагоги і асистенти здійснюють на різних етапах своєї діяльності, зокрема під час:

- **планування** - яким чином вчитель використовує індивідуальну програму розвитку (ІПР) учня для створення навчального плану та методів навчання, що відповідають рівню розвитку дитини, її індивідуальним потребам і стилю навчання (сприйняття), якому вона віддає перевагу.

Стратегії адаптації та модифікації планує команда супроводу, а педагоги і асистенти здійснюють на різних етапах своєї діяльності, зокрема під час:

- **виконання** - яким чином вчитель здійснює навчальний процес, за необхідності адаптуючи та модифікуючи його для учнів з особливими освітніми потребами.

Стратегії адаптації та модифікації планує команда супроводу, а педагоги і асистенти здійснюють на різних етапах своєї діяльності, зокрема під час:

- **осмислення** - яким чином вчитель оцінює навчальний процес і розвиток учнів з особливими освітніми потребами для прийняття ефективних рішень, які можуть покращити процеси викладання й навчання, а також обґрунтовано планувати ІПР.

Види адаптацій

- **Фізичне середовище**
- **Навчання. Адаптація навчального плану**
- **Вказівки**
- **Матеріали**

Увага!

- ✓ Не використовуйте адаптацію, якщо вона непотрібна.
- ✓ Вибирайте адаптацію, виходячи з потреб учня.
- ✓ Рекомендуйте лише ту адаптацію, яка дійсно необхідна.
- ✓ Плануйте адаптацію заздалегідь.
- ✓ Визначте, чи потребує обраний спосіб адаптації якоїсь іншої додаткової адаптації.

Вибір видів адаптації з урахуванням потреб конкретних учнів

Адаптація та модифікація здійснюються з урахуванням конкретних потреб дитини включаючи:

- ✓ поведінку
- ✓ організаційні навички
- ✓ сенсорні потреби

Зверніть увагу!

Вчителю необхідно докласти зусиль, щоб залучити батьків/членів родини учня з особливими освітніми потребами до процесу пошуку ідей стосовно адаптації. Сім'ї таких дітей переважно мають значний досвід здійснення адаптації у себе вдома.

Що потрібно знати під час модифікацій

При застосуванні різних видів адаптації зміст навчання залишається незмінним, а при застосуванні модифікацій він, зазвичай, змінюється. В окремих випадках використання модифікацій може виявитися необхідним для того, щоб надати дитині з особливими освітніми потребами можливість брати участь у класних заняттях.

Шляхи модифікацій:

- *скорочення змісту матеріалу, якій необхідно засвоїти*
- *зниження вимог до участі в освітньому процесі*

Зверніть увагу!

Будь-які види модифікації необхідно обговорювати з родиною дитини, оскільки в більшості випадків модифікація змінить те, що дитина повинна знати й уміти робити.

Основні методи навчання, які успішно зарекомендували себе під час надання нового навчального матеріалу й навчання

**НОВИХ
навичок учнів з ООП:**

Експліцитне (свідоме) навчання.

Відбувається швидко, іноді у формі інсайту (раптового виникнення думки).

Методи спільного навчання.

Навчальні стратегії

- **Зупинись - подивись - послухай.**
- **Сплануй - зроби - перевір.**

Термін «навчання стратегій/методів» передбачає процес підтримки учнів під час саморегуляції їхнього процесу навчання, а саме в розумінні способів виконання певного завдання.

«Гвинти та гайки»

Запишіть ключове слово на чистому аркуші паперу та
напишіть поряд пов'язані з ним слова

Здійснення адаптацій та модифікацій

- Діти з порушенням слуху
- Діти з порушенням зору
- Діти з порушенням опорно-рухового апарату
- Діти з порушенням інтелектуальної сфери
- Діти з мовленнєвими порушеннями

Зробіть необхідні адаптації уроку для Вашої категорії дітей

Дякую за увагу!

